ULUDAĞ

Bursa Halkevi Dergisi

Sayı: 76

Mart - Nisan
1 9 4 6

Dünden Yarına :

Fatih'in Hocalarından Molla İyas ve Bursadaki Mezarı

Kâzım Baykal

Onbeşinci yüz yılın tanınmış bilginlerinden, Fatih Sultan Mehmed'in hocası olan Mevlâna İyas'ın doğum yeri ve yılı bilinmemekle beraber yaşayışı ve işleri hakında bilgi edinmek kabil olabiliyor.

Meşhur Ayasluğ'lu Musannifek, Ali kuşcu'dan ders aldıktan sonra Bursa'da Sultaniye (şimdiki müze) medresesi müderrisi bulunan tanınmış bilgin ve kadı (Hızır beğ) in hizmetinde bulunmuş ve bilgisini arttırmıştır. Zamanında (aklı selim) sıfatını taşıyan (Hoca zade) ile şerik olduktan bir zaman sonra Filibe medresesine müderris olmuştur.

Bir çok kitapların haber verdiğine göre Fatih Mehmed'e, küçüklüğünde hocalık etmiştir. Yalnız bir kitap Beyazıd'a öğretmen olduğunu yazıyor. Aşağıda gösterileceği vechile mezar taşındaki yazı Fatih'in hocası olduğunu açıkca yazmaktadır.

Hocalığı esnasında kendisine gelen ilâhî bir cezben sonra tasavvuf yoluna sülûk etmiş, Zeynî tariki hulefasından Taceddin'in irşadını kabul etmiş ve ondan sonra tesavvufî bir hayat geçirmeğe başlamıştır.

Okutmaları esnasında birçok kitap düzeltmiş, şüpheli kalan bahisleri açmış, Talebesininin müracaatı üzerine haşiyeler yazarmış. Meşhur kitaplara muhtasarlar, şerhler yazdığı gibi ayrıca, başından sonuna kadar makale ile islah ve izah edermiş. Noksan bulunan kitap nüshalarını da tamamlarmış. Ahlâklı olgun adamların bir nümunesidir.

Bir kitap Beyazit hanın saltanatının sonlarında vefat ettiğini bildirmekte, diğer biri 875 hicri senesinde vefat ettiğini haber vermekte ise de mezar taşında 911 hicri senesi yazılıdır. Gömülü bulunduğu yere vaktile (Kızılcık dibi) derlermiş. « Zeyli Şekaik - i Numuniye li - Mecidi S. 189, Sicilli Osmani. Güldestei riyaz - İrfan S. 281. »

Mezarı Pınarbaşının batısında, Zindankapı mezarlığının üstünde sünnetci Kerimin evinin bahçesinde yalnız kalmış bir mezardır. Mezarın yarısından yukarısı yıkılmış, baş ucu taşı yerdedir. Hey'eti umumiyesi sert moloz taşlar ve harçlarla işlenmiş, ayak ucu taşı 25 santim genişlikte 80 santim uzunlukta olup lahit kenar taşına geçirilmiş, yosunlanmış, eski bir taştır. Baş ucu taşı bir metre uzun yuvarlak, beyaz ve diğer taşlara nazaran yeni bir taş olduğu anlaşılıyor.

Üç satırdan ibaret olan yazısı kabartma ve tâl'ikdir, ifade yenidir.

Kitabe şudur:

1 — Hace-i vâlây i Fatih Sultan Mehemmed,
2. — El-kutb-ül-âli vel gavsülbâri,
3 — Mevlânâ İyas aleyh-i rahmeti-rabb-innas.

Sene 911